

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คำร้องให้พิจารณา เรื่อง สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ของประธานสภาผู้แทนราษฎร
ผู้ร้อง ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2555

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
 เลขรับ 439
 วันที่ 23 ก.พ. 2555
 เวลา 13.35 น.

(๑)
 คำร้องให้พิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญ

เรื่องพิจารณาที่ /

กลุ่มงานคดี
 เลขรับ 10
 วันที่ 23 ก.พ. 2555
 เวลา 13.40 น.

วันที่ ๒๒ เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕

ระหว่าง {

ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

เรื่อง สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ข้าพเจ้า นายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์ ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร้อง
 สัญชาติ ไทย ตำแหน่งหรืออาชีพ นักการเมือง
 เกิดวันที่ ๒๗ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๗ อายุ ๕๗ ปี
 ที่อยู่ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เลขที่ ๒ ถนน อุทองใน ตรอก/ซอย -
 ตำบล/แขวง ดุสิต อำเภอ/เขต ดุสิต จังหวัด กรุงเทพมหานคร
 รหัสไปรษณีย์ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๑๖๖๔ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๑๖๖๒
 ขอยื่นคำร้องโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๙๑ โดยมี
 ข้อเท็จจริงและคำขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังต่อไปนี้

ข้อเท็จจริง

ข้อ ๑. ด้วยประธานกรรมการการเลือกตั้งได้อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๙๑ มาตรา ๒๓๖ (๕) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘ และมาตรา ๑๐ (๑๐) และ (๑๑) ส่งคำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๔๗๖/๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน จำนวน ๗ แผ่น และสำนวนการไต่สวนกรณีสมาชิกภาพของนายจตุพร พรหมพันธุ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง จำนวน ๑๗๙ แผ่น เนื่องจาก นายตุลย์ สิทธิสมวงศ์ ได้ยื่นคำร้องฉบับลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔ และนายมงคลกิตติ์ สุขสันธารานนท์ นายชาติชาย แสงสุข และนายวิรัตน์ชัย กุลมาตย์ ยื่นคำร้องฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ต่อประธานกรรมการการเลือกตั้งกล่าวหาว่านายจตุพร พรหมพันธุ์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อขาดจากการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทย เนื่องจากก่อนที่จะสมัครรับเลือกตั้งนายจตุพร พรหมพันธุ์ ได้ถูกคุมขังอยู่ตามหมายของศาลเป็นผลให้นายจตุพร พรหมพันธุ์ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง (วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๐ (๓)

และมีผลให้นายจตุพร พรหมพันธุ์ ขาดจากการเป็นสมาชิกภาพของสมาชิกพรรคเพื่อไทยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ ประกอบมาตรา ๑๙ และมาตรา ๘ และข้อบังคับพรรคเพื่อไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ ซึ่งมีผลทำให้นายจตุพร พรหมพันธุ์ ขาดคุณสมบัติที่จะได้รับการประกาศชื่อให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ข้อ ๒. กรรมการการเลือกตั้งเสียงข้างมาก ๔ เสียง เห็นว่า เมื่อนายจตุพร พรหมพันธุ์ ถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล จึงเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในวันดังกล่าว (๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔) ตามมาตรา ๑๐๐ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกับการห้ามบุคคลเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๙ ประกอบมาตรา ๘ ววรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ เมื่อลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นแก่นายจตุพร พรหมพันธุ์ ในขณะที่เป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยอยู่ ย่อมมีผลทำให้นายจตุพร พรหมพันธุ์ ของ นายจตุพร พรหมพันธุ์ ต้องสิ้นสุดลงตามมาตรา ๒๐ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ในวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ดังนั้น นายจตุพร พรหมพันธุ์ จึงมิได้เป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยตั้งแต่วันดังกล่าวเป็นต้นมา และไม่ปรากฏว่านายจตุพร พรหมพันธุ์ ได้มีการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยใหม่แต่อย่างใด อีกทั้งเมื่อพิจารณาตามข้อบังคับพรรคเพื่อไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ (๔) ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๕๓ ก็ได้กำหนดว่าบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญเป็นผู้ที่ต้องห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยด้วย และการที่นายจตุพร พรหมพันธุ์ ได้ทำหนังสือแจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งในวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ และผู้อำนวยการเขตวังทองหลางพิจารณาว่าเป็นเหตุอันสมควรนั้น เมื่อนายจตุพร พรหมพันธุ์ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ นายจตุพร พรหมพันธุ์ จึงไม่มีหน้าที่ต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ และมาตรา ๗๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแต่อย่างใด การแจ้งเหตุดังกล่าวจึงมิใช่เป็นการแจ้งเหตุของผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ การแจ้งเหตุดังกล่าวจึงไม่มีผลต่อการสิ้นสุดสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของนายจตุพร พรหมพันธุ์แต่อย่างใด กรณีจึงมีผลให้สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายจตุพร พรหมพันธุ์ ต้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๓) เนื่องจากขาดจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองในวันเลือกตั้ง

ข้อ ๓. ในฐานะประธานสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาแล้ว เห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๙๑ กำหนดให้เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งส่งความเห็นให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ประธานสภาผู้แทนราษฎรต้องส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ดังนั้น ประธานสภาผู้แทนราษฎรจึงต้องส่งคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

คำขอให้พิจารณาวินิจฉัย

ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายจตุพร พรหมพันธุ์ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๓) หรือไม่

ข้าพเจ้าได้ยื่นคำร้องให้พิจารณาวินิจฉัย พร้อมสำเนาคำร้องและเอกสารประกอบ โดยข้อความถูกต้องเป็นอย่างเดียวกันอีก ๑๕ ชุด

(ลงชื่อ)

(นายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์)
ประธานสภาผู้แทนราษฎร
ผู้ร้อง

ภาคผนวก ข

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เรื่องพิจารณาที่ 10/2555 ของศาลรัฐธรรมนูญ ระหว่าง
ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร้อง นายจตุพร พรหมพันธุ์ ผู้ถูกร้อง
ลงวันที่ 22 มีนาคม 2555

(ใบต่อ)

ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อ พรรคเพื่อไทย เมื่อถึงวันเลือกตั้งในวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยได้รับการเลือกตั้งได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต่อมาคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศรับรองผลการเลือกตั้งให้ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อ ของพรรคเพื่อไทย

กรณีที่มีผู้เห็นว่า ผู้ถูกร้องได้ถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลอาญา เป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง ตามมาตรา ๑๐๐(๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกับการห้ามบุคคลเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ตามมาตรา ๑๕ ประกอบมาตรา ๘๖วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ เมื่อลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นแก่ผู้ถูกร้อง ในขณะที่ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยอยู่ย่อมมีผลทำให้สมาชิกพรรคเพื่อไทยของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ตามมาตรา ๒๐(๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ในวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ อันเป็นวันเลือกตั้ง ดังนั้น การเป็นสมาชิกภาพพรรคเพื่อไทยของผู้ถูกร้องจึงต้องสิ้นสุดลงตั้งแต่วันดังกล่าว อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง ตามมาตรา ๑๐๖ (๔) และมาตรา ๑๐๑(๓) ของรัฐธรรมนูญนั้น ผู้ถูกร้องขอเรียนว่า ผู้ถูกร้องถูกฟ้องดำเนินคดีต่อศาลอาญา คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น ผู้ถูกร้องได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในระหว่างพิจารณา ต่อมาศาลได้มีคำสั่งเพิกถอนสัญญาประกันและได้ควบคุมตัวไว้ที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ โดยไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวจนกระทั่งผู้ถูกร้องได้รับการปล่อยตัวในวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๔ (ผู้ถูกร้อง ขออ้างสืบ นายชาริต เพ็งศิษฐ์ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นพยาน) ในระหว่างที่ถูกควบคุมตัวในเรือนจำพิเศษ กรุงเทพมหานคร ผู้ถูกร้องได้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อ พรรคเพื่อไทย ลำดับที่ ๘ เมื่อถึงวันเลือกตั้งผู้ถูกร้องไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวตามคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวที่ยื่นต่อศาลอาญา เป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้งดังกล่าว เหตุที่ผู้ถูกร้องไม่สามารถออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้นั้น มิใช่เจตนาที่ผู้ถูกร้องจะไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่เหตุเกิดจากการที่ศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวแก่ผู้ถูกร้องเพื่อไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ตามหน้าที่อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน แต่ก็ได้รับการปฏิเสธจากศาล แม้ผู้ถูกร้องจะขอยื่นประกันตัวเพียงวันเดียวเพื่อออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ก็ยังถูกปฏิเสธจากศาล ที่ไม่อนุญาตให้ผู้ถูกร้องออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งหากได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว ผู้ถูกร้องก็ต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้งได้

การที่ผู้ถูกร้องไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง จึงมิได้เป็นเจตนาของผู้ถูกร้องที่จะไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่อย่างไรก็ตามผู้ถูกร้องก็ได้แจ้งเหตุแห่งการไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่อนายทะเบียนท้องถิ่น ซึ่งนายทะเบียนได้วินิจฉัยและแจ้งต่อผู้ถูกร้องว่า มีเหตุอันจำเป็นเพียงพอ ทำให้ผู้ถูกร้องไม่เสียสิทธิเลือกตั้งตามที่กฎหมายกำหนด (ผู้ร้องขออ้างสืบ ผู้อำนวยการเขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร หรือนายทะเบียนท้องถิ่น เป็นพยาน) กรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐(๓) ที่บัญญัติห้ามมิให้ผู้ที่ถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยมีได้ระบุไว้ว่าต้องคุมขังโดยคำพิพากษาให้จำคุกหรือต้องคุมขังในระหว่างการพิจารณา เนื่องจากโดยสภาพย่อมเป็นการไม่สะดวกที่จะให้บุคคลที่ต้องคุมขังไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จึงได้บัญญัติห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง อันสอดคล้องกับข้อห้ามอื่นๆ ของการใช้สิทธิเลือกตั้ง ตามมาตรา ๑๐๐(๑) และ(๔) ที่พิจารณาจากสภาพของบุคคลนั้น แต่กรณีสิทธิในการสมัครรับ

(ใบต่อ)

เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น มาตรา ๑๐๒(๓) ของรัฐธรรมนูญไม่ได้ห้ามผู้ที่ต้องคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดี ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง โดยห้ามเฉพาะกรณีที่บุคคลนั้นต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล ตาม มาตรา ๑๐๒(๔) เท่านั้น ดังนั้น ผู้ถูกร้องไม่ได้ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังโดยคำพิพากษาให้จำคุกแล้ว ผู้ถูกร้อง ย่อมไม่ต้องห้ามมิให้สมัครรับเลือกตั้ง

สำหรับการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทย ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทย ตั้งแต่วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๑ และมีได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยจนปัจจุบัน ทั้งนี้ตามข้อบังคับพรรคเพื่อไทย สถานภาพการเป็น สมาชิกพรรคเพื่อไทยจึงยังดำรงอยู่ตลอดมามิได้สิ้นสุดลง และไม่มีเหตุที่ทำให้ขาดจากการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยและผู้ ร้องไม่ต้องสมัครเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยอีก ดังที่เลขาธิการพรรคเพื่อไทยและหัวหน้าพรรคเพื่อไทยได้ยืนยันการเป็น สมาชิกพรรคเพื่อไทยของผู้ถูกร้อง รายละเอียดปรากฏตามหนังสือ ที่ พท.๐๔๕๕/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๔ และหนังสือที่ พท.๐๔๖๗/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ตามลำดับ (ผู้ถูกร้อง ขออ้างสืบนายจารุพงศ์ เรือง สุวรรณ และนายยงยุทธ วิชัยดิษฐ์ เป็นพยาน) ผู้ถูกร้องขอเรียนชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นนี้ว่า การพิจารณา คุณสมบัติการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งคุณสมบัติของบุคคลที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองในวันสมัครรับเลือกตั้ง ตามมาตรา ๑๐๑(๓) ของรัฐธรรมนูญ แต่ลักษณะของบุคคล ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๑๐๒(๓) ของรัฐธรรมนูญนั้น ก็ได้ บัญญัติให้นำเหตุที่ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา ๑๐๐(๓) มาใช้บังคับเป็น ลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่อย่างใด และที่สำคัญการพิจารณาว่าสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรสิ้นสุดลงหรือไม่ ตามมาตรา ๑๐๖ ของรัฐธรรมนูญ ก็ไม่ได้ระบุให้นำเหตุต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดย คำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา ๑๐๐(๓) มาใช้บังคับหรือใช้ควบคู่กับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเป็นเหตุให้สมาชิกภาพ ของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงแต่อย่างใด การที่จะนำเรื่องการสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรค การเมือง ตามมาตรา ๒๐ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ย่อมที่จะไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เพราะถือว่าเป็นเรื่องสิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้ โดยชัดแจ้ง อีกทั้งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้จะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองในการ จัดตั้งพรรคการเมืองเท่านั้น และกำหนดลักษณะต้องห้ามที่จะเป็นเหตุสิ้นสุดสมาชิกภาพสำหรับสมาชิกพรรคทั่วไปซึ่งมิใช่ผู้ที่ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๖ ของรัฐธรรมนูญไว้ชัดแจ้งแล้ว (ผู้ถูกร้อง ขออ้างสืบนางสดศรี สัตยธรรม กรรมการการเลือกตั้ง และนายคณิน บุญสุวรรณ เป็นพยาน)

ผู้ถูกร้องขอกราบเรียนต่อไปว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจตามกฎหมาย ที่จะพิจารณา วินิจฉัยคุณสมบัติการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องได้อีก เนื่องจากคณะกรรมการการ เลือกตั้งได้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ถูกร้องในการสมัคร และได้มีการประกาศรับรองคุณสมบัติครบถ้วนแล้ว และได้ รับรองคุณสมบัติจนถึงปัจจุบันมิได้มีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด อีกทั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วย

(ใบต่อ)

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๕ ได้บัญญัติกำหนดอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ว่า “ก่อนวันเลือกตั้ง ถ้าปรากฏว่าผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อผู้ใดขาดคุณสมบัติสมัครรับเลือกตั้ง หรือมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการเลือกตั้งดำเนินการสืบสวนสอบสวนโดยเร็ว และให้นำความในมาตรา ๔๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม” และมาตรา ๔๐ วรรคท้าย ได้บัญญัติว่า “เมื่อถึงวันเลือกตั้ง ถ้าปรากฏว่าไม่มีการยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาตามวรรคหนึ่ง หรือมีการยื่นคำร้องแล้วแต่ศาลฎีกายังไม่มีคำวินิจฉัย ให้การพิจารณาเป็นอันยุติ และให้ดำเนินการเลือกตั้งไปตามประกาศการรับสมัครที่มีผลอยู่ในวันเลือกตั้ง” จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อประกาศรับรองคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งตามบัญชีรายชื่อไปแล้ว ตามมาตรา ๔๓ จนกระทั่งเมื่อมีการเลือกตั้ง และได้ประกาศรับรองผลการเลือกตั้งแล้ว โดยไม่มีการยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา กฎหมายไม่ให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะกลับมาตรวจสอบคุณสมบัติความเป็นผู้สมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ใ้ซ้ำอีก

ข้อ ๒. กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า สมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุด ตาม มาตรา ๑๐๖(๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑(๓) ของรัฐธรรมนูญ จึงส่งเรื่องให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามมาตรา ๕๑ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องเห็นว่า การพิจารณาเรื่องสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง ตามมาตรา ๑๐๖ ของรัฐธรรมนูญ มีทั้งสิ้น ๑๑ อนุมาตรา ระบุถึงเหตุที่จะทำให้สมาชิกภาพสิ้นสุดไว้อย่างชัดเจนและเป็นการเฉพาะแล้ว ตาม(๑) ถึง(๑๑) โดย มาตรา ๑๐๖(๔) ระบุการขาดคุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๑๐๑ และตามมาตรา ๑๐๖(๕) ระบุลักษณะต้องห้ามของบุคคลมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๑๐๒ ซึ่งกรณีของผู้ถูกร้องมีข้อพิจารณาตามมาตรา ๑๐๒ (๓) และ(๔) ซึ่งเมื่อพิจารณาตามอนุมาตรา(๔) แล้วผู้ถูกร้องมิได้ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล ไม่เป็นเหตุให้สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ตามเหตุผลที่กล่าวมาแล้วตามข้อ ๑.ข้างต้น ส่วนกรณีตาม มาตรา ๑๐๒(๓) ได้ระบุบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ตามมาตรา ๑๐๐(๑)(๒) และ (๔) โดยได้ยกเว้นลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา ๑๐๐(๓) ไว้ที่บัญญัติว่า “บุคคลต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย” ด้วยเหตุนี้ เมื่อพิจารณาตามมาตรา ๑๐๖(๕) ประกอบมาตรา ๑๐๒(๓) และมาตรา ๑๐๐(๓) แล้วจะเห็นว่า บุคคลที่ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาล ไม่ได้ถูกห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และยังไม่เป็นเหตุให้ขาดจากการเป็นสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย แม้ว่าภายหลังจากการประกาศผลการเลือกตั้งหรือการประกาศรับรองให้ผู้นั้นเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วก็ตาม ผู้ถูกร้องเห็นว่า ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และบทบัญญัติที่ระบุไว้อย่างชัดเจนว่ามีกรณีการสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ตามมาตรา ๑๐๖(๑) ถึง (๑๑) เพียง ๑๑ ข้อเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา ๑๐๑(๓) ที่ระบุคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่า จะต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองเดียวเป็นเวลาติดต่อกันนับถึงวันเลือกตั้ง เพราะมาตรา ๑๐๑(๓) เป็นคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ในวันสมัครรับเลือกตั้งเท่านั้น ประกอบกับ มาตรา ๑๐๑ ของรัฐธรรมนูญก็ได้ให้นำบทบัญญัติ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

๕

(ใบต่อ)

มาตรา ๒๐ ประกอบมาตรา ๑๕ และมาตรา ๘ ว่าด้วยคุณสมบัติการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองมาใช้บังคับกับคุณสมบัติการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่อย่างใด อีกทั้ง ตามมาตรา ๑๐๖ (๖) กลับระบุเพียงให้นำคุณสมบัติที่บัญญัติห้ามไว้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภามาใช้บังคับเท่านั้น จึงเห็นได้ชัดว่า ไม่อาจนำกฎหมายอื่นที่มีได้บัญญัติให้นำมาใช้บังคับ มาใช้บังคับกับการพิจารณาวินิจฉัยสิ้นสุดคดีของสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องได้

นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องเห็นว่า การที่จะนำกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาใช้บังคับ ประกอบกับรัฐธรรมนูญหรือใช้ควบคู่กันกับการใช้มาตรา ๑๐๖ จึงไม่อาจกระทำได้ เพราะจะเป็นการนำกฎหมายที่ต่ำกว่าและมีบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งในกรณีสิ้นสุดสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาขยายความหรือตีความให้เป็นโทษแก่บุคคลมิได้ ซึ่งเป็นการขัดต่อหลักนิติธรรมและขัดกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ตามความมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งระบุไว้ว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้” ดังนั้น การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า สมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ตาม มาตรา ๑๐๖(๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๓) ของรัฐธรรมนูญ จึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

เพราะฉะนั้น ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด ดังนี้

ข้อ ๑. สมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องยังมีได้สิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

ข้อ ๒. การสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องพิจารณาตามบทบัญญัติมาตรา ๑๐๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ อันเป็นกฎหมายสูงสุดและเป็นกฎหมายที่มีบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะและชัดเจนแล้ว

ข้าพเจ้าได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา พร้อมสำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและเอกสารประกอบ โดยข้อความถูกต้อง เป็นอย่างเดียวกันอีก ๕ ชุด

(ลงชื่อ)

(นายจตุพร พรหมพันธุ์)

ผู้ถูกร้อง

ภาคผนวก ค

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา (เพิ่มเติม) เรื่องพิจารณาที่ 10/2555 ของศาลรัฐธรรมนูญ
ระหว่าง ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร้อง นายจตุพร พรหมพันธุ์ ผู้ถูกร้อง
ลงวันที่ 3 เมษายน 2555

(ใบต่อ)

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖ บัญญัติว่า “ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ ”

และมาตรา ๒๕ วรรคแรก บัญญัติว่า “ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ กระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพมิได้ ”

การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้นเป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖๕ บัญญัติรับรองไว้ ดังนั้นการจะพิจารณาว่ากรณีใดจะถือเป็นเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองซึ่งถือเป็นการจำกัดสิทธิอย่างหนึ่งนั้น จะต้องมิบทบัญญัติแห่งกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งและกฎหมายดังกล่าวจะต้องไม่จำกัดสิทธิเกินกว่ากรณีแห่งความจำเป็นและจะกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวมิได้

เมื่อผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยตั้งแต่วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๑ เลขที่สมาชิก BK ๑๐๑๑๒๑๑๗๑๔๐ ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ในวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ผู้ถูกร้องได้ถูกคุมขังไว้ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๒ (๓) ประกอบมาตรา ๑๐๐ มิได้ห้ามมิให้ผู้ถูกร้องสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่อย่างใด ดังนั้นผู้ถูกร้องจึงได้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อ ในนามพรรคเพื่อไทย โดยพรรคเพื่อไทยได้นำรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อทั้งหมดยื่นสมัครต่อฝ่ายรับสมัครของคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ซึ่งขณะนั้นผู้ถูกร้องก็อยู่ระหว่างถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดี ดังนั้นหากจะถือว่าการถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดีเป็นเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแล้ว ก็ต้องถือว่าผู้ถูกร้องสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคตั้งแต่วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ อันเป็นวันเริ่มต้นการถูกคุมขัง ซึ่งจะทำให้ผู้ถูกร้องไม่มีคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๑ (๓) แต่เหตุที่ผู้ถูกร้องยังมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๒ มิได้บัญญัติห้ามผู้ที่ถูกคุมขังในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีของศาลสมัครรับเลือกตั้ง

กรณีดังกล่าวข้างต้นจึงเห็นว่า แม้ผู้ถูกร้องถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล แต่ก็มิได้ทำให้สมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยของผู้ถูกร้องต้องสิ้นสุดลงแต่อย่างใด จนภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ และผู้ถูกร้องได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ผ่านการประกาศรับรองจากคณะกรรมการการเลือกตั้งและได้เข้าปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว จึง

(ใบต่อ)

ไม่มีเหตุผลใดที่จะถือได้ว่า ผู้ถูกร้องสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทย เพราะเหตุถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือ โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นมูลเหตุเดียวกันที่เกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะสมัครรับเลือกตั้ง

ตามคำร้องที่อ้างว่า ในวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ ผู้ถูกร้องเป็นผู้ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๐ (๑) จึงทำให้สมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามมาตรา ๒๐ ประกอบมาตรา ๑๕ และมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ นั้น ผู้ถูกร้องขอทราบเรียนว่า เจตนารมณ์ของกฎหมายในการกำหนดข้อห้ามในการใช้สิทธิเลือกตั้งของบุคคลกับการกำหนดเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้น มีความแตกต่างกันในสาระสำคัญ เนื่องจากการใช้สิทธิเลือกตั้งรัฐธรรมนูญได้คำนึงถึงสถานภาพของบุคคลที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญ จึงกำหนดข้อห้ามไว้ตามมาตรา ๑๐๐ ของรัฐธรรมนูญ ได้แก่ (๑) บุคคลที่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช ข้อห้ามนี้มาจากแนวคิดที่ว่าบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวเป็นผู้ศึกษารวมเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนทางศาสนา จึงอยู่ในเพศสมณะ ไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับการเมือง (๒) บุคคลที่อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง แนวคิดที่ห้ามบุคคลกลุ่มนี้ใช้สิทธิเลือกตั้ง เนื่องจากเห็นว่าบุคคลที่ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นผู้ทำผิดกฎหมายเลือกตั้งหรือเป็นผู้ต้องมีส่วนรับผิดชอบในการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งหรือกฎหมายพรรคการเมืองของบุคคลอื่น จึงควรห้ามเกี่ยวข้องทางการเมืองสักระยะหนึ่ง รวมถึงการห้ามใช้สิทธิเลือกตั้งด้วย (๓) บุคคลที่คุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือ โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย การห้ามบุคคลดังกล่าวใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะ โดยสถานภาพของผู้ที่ถูกคุมขังย่อมเป็นการ ไม่สะดวกที่จะออกไปใช้สิทธิ หากให้ไปใช้สิทธิจะเป็นการยุ่งยากแก่เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐในการจัดการในการป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวหลบหนี (๔) บุคคลวิกลจริต จิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ การห้ามบุคคลเหล่านี้ใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นเพราะบุคคลประเภทนี้มีสภาพจิตใจและความคิดไม่ปกติเช่นบุคคลทั่วไป ขณะที่การใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นเรื่องสำคัญหากให้บุคคลเหล่านี้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จะทำให้ไม่สามารถตัดสินใจเลือกตั้งได้โดยอิสระด้วยตนเองได้

กรณีจึงเห็นได้ว่า การกำหนดข้อห้ามการใช้สิทธิเลือกตั้งของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๐ (๑) ถึง (๔) นั้น ย่อมมีแนวคิดพื้นฐานมาจากการคำนึงถึงสถานภาพหรือข้อจำกัดอันเป็นเหตุเฉพาะตัวของบุคคลที่ไม่ควรไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญ แต่สำหรับการกำหนดการสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้น รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะเนื่องจากเห็นว่าเป็นรายละเอียดที่ควร ไปกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ดังนั้นจึงเป็นข้อพิจารณาได้ในเบื้องต้นว่า รัฐธรรมนูญได้ให้ความสำคัญกับข้อห้ามการใช้สิทธิเลือกตั้งของบุคคลมากกว่าเรื่องการสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคหรือข้อห้ามการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

๔

(ใบต่อ)

เมื่อพิจารณาตามมาตรา ๘ มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๐ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.๒๕๕๐ แม้ตามบทบัญญัติดังกล่าวจะให้นำลักษณะต้องห้ามของการใช้สิทธิเลือกตั้งของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๐ (๑) ถึง (๔) มาใช้กับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองก็ตาม แต่การตีความว่าบุคคลที่มีลักษณะตามมาตรา ๑๐๐ (๑) ถึง (๔) ของรัฐธรรมนูญจะเป็นเหตุให้สิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือไม่ ก็ต้องพิจารณาถึงสภาพแห่งสิทธิของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องด้วยว่า ได้มีการยกเว้นไว้โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายหรือไม่

กรณีนี้หากพิจารณาถึงสภาพแห่งสิทธิของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๐ (๑) จะเห็นได้ว่าหากบุคคลใดมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด มาตรา ๑๐๐ (๑) ถึง (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว โดยสภาพย่อมไม่อาจใช้สิทธิในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง หรือสมัครสมาชิกพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่งได้ โดยมีจำต้องคำนึงว่าลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นในวันเลือกตั้งหรือวันใด หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าในวันที่บุคคลดังกล่าวดำเนินการเพื่อจัดตั้งพรรคการเมืองหรือสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง บุคคลนั้นมีลักษณะตามมาตรา ๑๐๐ (๑) ถึง (๔) ของรัฐธรรมนูญ ย่อมต้องถือว่าเป็นลักษณะต้องห้ามมิให้ดำเนินการดังกล่าว เพราะสภาพแห่งสิทธิไม่เปิดช่องให้ทำได้ แต่กรณีการสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเป็นกรณีที่มีบุคคลเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอยู่แล้วแต่ต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคเพราะเป็นลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย อันเป็นการสิ้นสุดสมาชิกภาพโดยผลของกฎหมาย กรณีเช่นนี้จึงต้องพิจารณาสภาพแห่งสิทธิของการเป็นสมาชิกพรรคว่าลักษณะเช่นใดที่จะทำให้สมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคต้องสิ้นสุดลงโดยผลของกฎหมายทันทีที่มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับสมาชิกพรรคผู้นั้น กรณีเช่นนี้นอกจากจะพิจารณาตามบทบัญญัติของมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๐ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ประกอบมาตรา ๑๐๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้วยังต้องพิจารณามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าวด้วย เพื่อให้การตีความกฎหมายไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญและตีความเพื่อให้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายมีผลบังคับใช้โดยสอดคล้องกันทั้งระบบและไม่ขัดต่อสภาพแห่งสิทธิของบุคคล

เมื่อตามมาตรา ๑๐๒ (๑) ไม่ได้กำหนดข้อห้ามของบุคคลที่ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ (๑) ในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ย่อมต้องถือว่าการถูกคุมขังโดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย (ในระหว่างสอบสวนหรือระหว่างการพิจารณาคดี) ไม่เป็นเหตุให้บุคคลนั้นต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองตามมาตรา ๒๐ (๑) ประกอบมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.

(ใบต่อ)

๒๕๕๐ แต่อย่างไร เพราะหากถือว่าผู้ที่ถูกคุมขังดังกล่าวสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ก็จะขาดคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๑๐๑ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่วันที่ที่ถูกคุมขัง ซึ่งจะทำให้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๒ (๓) ที่มีเจตนารมณ์ต้องการยกเว้นไม่ห้ามผู้ที่ต้องคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดีสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็จะไม่บังเกิดผล นอกจากนี้การต้องคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดีนั้นยังมีได้เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสิ้นสุดลงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๖ ของรัฐธรรมนูญแต่อย่างไร และที่สำคัญบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๕ วรรคสอง และวรรคสาม บัญญัติว่า ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติ บุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดได้ ดังนั้นหากบุคคลใดเป็นสมาชิกพรรคการเมืองต่อมาได้ถูกคุมขัง ไม่ว่าจะในชั้นสอบสวนหรือในชั้นพิจารณาคดีจะนำเอาบทบัญญัติของมาตรา ๒๐ (๓) ประกอบมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๘ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ประกอบมาตรา ๑๐๐ (๓) ของรัฐธรรมนูญมาเป็นเหตุอ้างว่าสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของบุคคลนั้นต้องสิ้นสุดลงหากได้ไม่เพราะถือว่ารัฐธรรมนูญได้บัญญัติยกเว้นไว้โดยปริยาย และการตีความเช่นนั้นจะเป็นการขัดหรือแย้งต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๒ (๓) มาตรา ๑๐๖ (๕) และยังขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ วรรคสอง และวรรคสาม นอกจากนี้ยังถือเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลเกินกว่ากรณีแห่งความจำเป็นและเกินสมควรแก่เหตุและกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคแรกด้วย

ข้อ ๒. การอ้างว่าในวันเลือกตั้งวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ผู้ถูกร้องเป็นบุคคลผู้ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ (๓) จึงทำให้สมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยต้องสิ้นสุดลงตาม มาตรา ๒๐ (๓) ประกอบมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๘ วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ นั้น ไม่ต้องด้วยหลักการแห่งเหตุผลทางกฎหมาย

นอกจากเหตุผลข้างที่ผู้ถูกร้องได้กราบเรียนมาข้างต้นแล้ว ผู้ถูกร้องขอกราบเรียนว่า การอ้างว่าในวันเลือกตั้งวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ผู้ถูกร้องถูกคุมขังอยู่จึงเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๐ (๓) ของรัฐธรรมนูญ ทำให้สมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ นั้น เป็นข้อกล่าวอ้างที่ไม่ต้องด้วยหลักแห่งเหตุผลทางกฎหมายรองรับ กล่าวคือ

๒.๑ การสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หากจะถือเอาลักษณะตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๐ (๑) ถึง (๔) ของรัฐธรรมนูญเป็นเหตุของการสิ้นสุดสมาชิกภาพก็ต้องถือเอาวันที่สมาชิกพรรค

(ใบต่อ)

การเมืองผู้นั้น มีลักษณะตามที่บัญญัติไว้ดังกล่าวเป็นสำคัญ ไม่ใช่เฉพาะในวันเลือกตั้ง ดังเช่นหากสมาชิกพรรคการเมืองผู้ใดไปบวชเป็นพระภิกษุ สามเณร หรือถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ก็ต้องถือว่าผู้นั้นสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรค โดยผลของกฎหมายตั้งแต่วันที่เหตุดังกล่าวเกิดขึ้น ไม่ใช่รอจนถึงวันเลือกตั้งจึงจะถือว่าเป็นวันสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หากตีความที่ความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งก็จะเกิดผลประหลาดเป็นว่า บุคคลที่มีลักษณะอย่างเดียวกันตามมาตรา ๑๐๐ (๑) ถึง (๔) คนหนึ่งมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดในวันเลือกตั้ง บุคคลนั้นต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพตั้งแต่วันนั้น แต่อีกคนหนึ่งมีลักษณะอย่างเดียวกันหลังวันเลือกตั้งแล้ว กลับไม่เป็นเหตุให้ต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

๒.๒ หากตีความว่า บุคคลใดต้องคุมขังในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี ทำให้สมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองต้องสิ้นสุดลง ก็จะเป็นการเปิดช่องทางให้เกิดการกั้นกั๊กกันในทางการเมืองระหว่างผู้สมัครด้วยกัน ได้กล่าวคือ หากมีการฟ้องร้องหรือร้องทุกข์ดำเนินคดีกันในช่วงใกล้วันเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีผู้สมัครต้องถูกคุมขังไว้ในชั้นสอบสวนหรือระหว่างพิจารณาคดีโดยไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว เมื่อถึงวันเลือกตั้งผู้สมัครผู้นั้นต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองก็จะทำให้ผู้นั้นไม่มีคุณสมบัติที่จะสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญบัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมือง ซึ่งหากตีความเช่นนี้ก็ทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในบ้านเมือง เพราะกรณีจะกลายเป็นว่าผู้สมัครจะใช้ช่องทางกฎหมายดังกล่าวกั๊กกั๊กผู้สมัครฝ่ายตรงข้ามเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง ซึ่งเหตุการณ์เช่นนี้ย่อมไม่ใช่วัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายเป็นแน่แท้ ดังนั้นการตีความว่าในวันเลือกตั้งหากสมาชิกพรรคการเมืองผู้ใดต้องถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดี ผู้นั้นต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแล้ว ย่อมถือเป็นการบิดเบือนเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและกฎหมายและก่อให้เกิดผลประหลาดอันปราศจากเหตุผลทางกฎหมายรองรับ

๒.๓ เมื่อนำมูลเหตุของการถูกคุมขังในระหว่างการสอบสวนหรือระหว่างการพิจารณาคดีไปพิจารณาถึงลักษณะต้องห้ามตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแล้ว จะเห็นได้ว่าเหตุดังกล่าวนอกจากไม่ได้เป็นข้อห้ามในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๒ (๑) และไม่เป็นเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๕) ประกอบมาตรา ๑๐๒ แล้ว ยังไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้สมัครรับเลือกตั้งหรือรับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องสิ้นสุดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๕ และมาตรา ๑๑๕ และไม่เป็นลักษณะต้องห้ามมิให้เป็นรัฐมนตรีหรือทำให้ความเป็นรัฐมนตรีต้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๔ และมาตรา ๑๑๒ ด้วย ซึ่งการดำรงตำแหน่งต่างๆ ข้างต้นล้วนมีความสำคัญกว่าการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง รัฐธรรมนูญยังมีได้บัญญัติให้ต้อง

(ใบต่อ)

สิ้นสุดสมาชิกภาพ ดังนั้นเมื่อเรื่องที่สำคัญกว่ากฎหมายยังไม่ห้ามเรื่องที่สำคัญน้อยกว่ากฎหมายก็ย่อมไม่ห้ามเช่นกัน อันเป็นไปตามหลักบรรทัดฐานการตีความของศาลรัฐธรรมนูญที่ว่า “ ยังต้องเป็นเช่นนั้น ”

๒.๔ การอ้างว่าในวันเลือกตั้งผู้ถูกร้องไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะถูกคุมขังอยู่นั้น หากเปรียบเทียบกรณีบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง กฎหมายก็บัญญัติให้เสียสิทธิ ประการเท่านั้น และการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งก็ไม่ได้เป็นข้อห้ามในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และไม่เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองต้องสิ้นสุดลงแต่อย่างใด ดังนั้นกรณีที่บุคคลที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองซึ่งไม่ได้ถูกคุมขังแต่ไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ย่อมไม่ทำให้สมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองต้องสิ้นสุดลงใด สมาชิกพรรคการเมืองซึ่งถูกคุมขังอยู่แล้วไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งก็ย่อมไม่ทำให้สมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของบุคคลนั้นต้องสิ้นสุดลงฉะนั้น

ด้วยเหตุดังที่ได้กราบเรียนมาข้างต้น กรณีจึงเห็นได้ว่า การที่ผู้ถูกร้องถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลตั้งแต่ก่อนวันเลือกตั้งจนถึงวันเลือกตั้งและต่อเนื่องจนมีการประกาศผลการเลือกตั้งนั้น หาได้เป็นเหตุทำให้สมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยของผู้ถูกร้องต้องสิ้นสุดลงอันจะเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องต้องสิ้นสุดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๓) ตามคำร้องแต่อย่างใดไม่

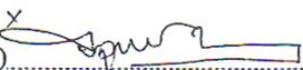
(ใบต่อ)

เพราะฉะนั้น ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด ดังนี้

ข้อ ๑...สมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องมิได้สิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๖.(๔) ประมวลกฎหมาย ๑๐๑.(๓) หรือมาตรา ๖๖ คของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

..... ข้อ ๒..... ยกคำร้องของผู้ร้อง

ข้าพเจ้าได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา พร้อมสำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและเอกสารประกอบโดย
ข้อความถูกต้องเป็นอย่างเดียวกันอีก ๕ ชุด

(ลงชื่อ)

(นายจตุพร พรหมพันธุ์)

ผู้ถูกร้อง

ภาคผนวก ง

คำวินิจฉัยที่ 13/2555 ของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่องพิจารณาที่ 10/2555
ระหว่าง ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร้อง นายจตุพร พรหมพันธุ์ ผู้ถูกร้อง

(๒๓)

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

**ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ**

คำวินิจฉัยที่ ๑๓/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑๐/๒๕๕๕

วันที่ ๑๘ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

ระหว่าง { ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร้อง
นายจตุพร พรหมพันธุ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ถูกร้อง

เรื่อง ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งเรื่องของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายจตุพร พรหมพันธุ์ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๓) หรือไม่

ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร้อง ส่งเรื่องของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๑ วรรคสาม เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายจตุพร พรหมพันธุ์ ผู้ถูกร้อง สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๓) หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปตามพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๔ ในวันอาทิตย์ที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ โดยมีผู้ถูกร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ ๘ ของพรรคเพื่อไทย ภายหลังการเลือกตั้ง

- ๒ -

นายศุภย์ สิทธิสมวงศ์ ได้ยื่นคำร้องฉบับลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔ และนายมงคลกิตต์ สุขสินธารานนท์ นายชาติชาย แสงสุข และนายวิวัฒน์ชัย กุลมาตย์ ยื่นคำร้องฉบับลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๔ โดยยื่นเมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ต่อประธานกรรมการการเลือกตั้ง กล่าวหาว่าผู้ถูกร้องซึ่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อขาดจากการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทย เนื่องจากก่อนที่จะสมัครรับเลือกตั้งผู้ถูกร้องได้ถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลเป็นผลให้ผู้ถูกร้องเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ (๓) และมีผลให้สมาชิกภาพของผู้ถูกร้องขาดจากการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ ประกอบมาตรา ๑๕ และมาตรา ๘ และข้อบังคับพรรคเพื่อไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ ซึ่งทำให้ผู้ถูกร้องขาดคุณสมบัติที่จะได้รับการประกาศชื่อให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้แต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวนดำเนินการสืบสวนสอบสวนคำร้องทั้งสองดังกล่าว แล้วมีมติด้วยคะแนนเสียงข้างมากประกาศรับรองผลการเลือกตั้งให้ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคเพื่อไทย ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ และมีมติให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาด้วยว่ากรณีของผู้ถูกร้องมีเหตุจะต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๑ หรือไม่

ต่อมา คณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาผลการดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งตามมติคณะกรรมการการเลือกตั้งในคราวประชุม ครั้งที่ ๑๑๖/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ แล้วมีมติด้วยคะแนนเสียงข้างมากกว่า เมื่อผู้ถูกร้องถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลจึงเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ (๓) ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกันกับการห้ามบุคคลเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕ ประกอบมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง และย่อมมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกพรรคเพื่อไทยของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามมาตรา ๒๐ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกันในวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ กรณีจึงมีผลให้สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๓) เนื่องจากขาดจากการเป็นสมาชิกพรรค

- ๓ -

การเมืองในวันเลือกตั้ง จึงให้ส่งเรื่องไปยังผู้ร้องเพื่อให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๑ วรรคสาม เพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ ปรากฏตามคำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๔๗๖/๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๑ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ บัญญัติว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ ... (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐๑ และมาตรา ๑๐๑ บัญญัติว่า บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้ที่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ... (๑) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไปเพราะเหตุยุบสภา ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง ส่วนมาตรา ๘๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๖ (๑) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๑๐) หรือ (๑๑) หรือมาตรา ๑๐๕ (๑) (๔) (๕) (๗) หรือ (๘) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ และวรรคสาม บัญญัติว่า ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งมีเหตุสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งเรื่องไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก และให้ประธานแห่งสภานั้นส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ดังนั้น เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าผู้ร้องขาดคุณสมบัติการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๑) แล้วมีมติให้ส่งเรื่องไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎร และเมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยกรณีจึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๑ วรรคสาม ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธี

- ๔ -

พิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๓) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม และคำแถลงการณ์ปิดคดีสรุปได้ว่า ผู้ถูกร้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ในมาตรา ๑๐๑ โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบหลักฐานประกอบการสมัคร คุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของผู้ถูกร้องในฐานะผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้ว เห็นว่า มีคุณสมบัติครบถ้วน ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด จึงได้ประกาศรายชื่อผู้ถูกร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคเพื่อไทย เมื่อถึงวันเลือกตั้งในวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต่อมาคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศรับรองผลการเลือกตั้งให้ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคเพื่อไทย

ผู้ถูกร้องถูกฟ้องและถูกดำเนินคดีต่อศาลอาญา คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น ผู้ถูกร้องได้รับการปล่อยชั่วคราวในระหว่างการพิจารณา ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ศาลได้มีคำสั่งเพิกถอนสัญญาประกันและถูกคุมขังไว้ที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร โดยไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว จนกระทั่งผู้ถูกร้องได้รับการปล่อยตัวในวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๔ ในวันเลือกตั้งผู้ถูกร้องไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวตามคำร้องขอปล่อยชั่วคราวที่ยื่นต่อศาลอาญา เป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้งดังกล่าว ซึ่งหากได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ถูกร้องก็ต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้งได้ และผู้ถูกร้องได้แจ้งเหตุแห่งการไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่อผู้อำนวยการเขตวังทองหลางในฐานะนายทะเบียนท้องถิ่น ซึ่งนายทะเบียนท้องถิ่นได้วินิจฉัยและแจ้งว่ามีเหตุอันจำเป็นเพียงพอ

ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทย ตั้งแต่วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๑ และมีได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยจนปัจจุบันตามข้อบังคับพรรค สถานภาพการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยจึงยังดำรงอยู่ตลอดตามมิได้สิ้นสุดลง และไม่มีเหตุที่ทำให้ขาดจากการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทย และผู้ถูกร้องจึงไม่ต้องสมัครเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยอีก นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องโต้แย้งในประเด็นข้อกฎหมาย สรุปได้ดังนี้

๑. คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะพิจารณาวินิจฉัยคุณสมบัติการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องได้อีก เนื่องจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง

- ๕ -

ได้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ถูกร้องและประกาศรับรองคุณสมบัติครบถ้วนแล้ว และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๔๐ วรรคสาม เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ และประกาศรับรองผลการเลือกตั้งแล้ว โดยไม่มีการยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา กฎหมายไม่ให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะกลับมาตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อีก

๒. รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๓) กำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองในวันสมัครรับเลือกตั้ง และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๒ (๓) ก็มีได้บัญญัติให้นำเหตุต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๑๐๐ (๓) มาใช้บังคับเป็นลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่อย่างใด นอกจากนี้ เหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ ก็มีได้ระบุให้นำเหตุตามมาตรา ๑๐๐ (๓) มาใช้บังคับแต่อย่างใด การนำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๘ มาใช้บังคับให้สมาชิกภาพสมาชิกพรรคการเมืองสิ้นสุดลงย่อมไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ บัญญัติการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้อย่างชัดเจนและเป็นการเฉพาะแล้วตาม (๑) ถึง (๑๑) โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา ๑๐๑ (๓) เป็นคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในวันสมัครรับเลือกตั้งเท่านั้น การนำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวมาใช้บังคับควบคู่กับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ จึงไม่อาจกระทำได้ เพราะเป็นการนำกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์ต่ำกว่าและมีบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งในกรณีสิ้นสุดสมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาขยายความหรือตีความให้เป็นโทษแก่บุคคล

๓. การกำหนดข้อห้ามการใช้สิทธิเลือกตั้งของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ (๑) ถึง (๔) มีแนวคิดพื้นฐานมาจากการคำนึงถึงสถานภาพหรือข้อจำกัดอันเป็นเหตุเฉพาะตัวของบุคคลที่ไม่ควรไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นสำคัญ แต่การกำหนดการสิ้นสุดสมาชิกภาพสมาชิกพรรคการเมืองนั้น รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ เนื่องจากเป็นรายละเอียดที่ควรไปกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ จึงเป็นข้อพิจารณาใน

- ๖ -

เบื้องต้นว่ารัฐธรรมนูญให้ความสำคัญกับข้อห้ามการใช้สิทธิเลือกตั้งของบุคคลมากกว่าการสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคหรือข้อห้ามการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หากพิจารณาถึงสภาพแห่งสิทธิของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองตามมาตรา ๘ พรรคหนึ่ง มาตรา ๑๕ พรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๐ พรรคหนึ่ง (๓) กับลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ (๑) ถึง (๔) ประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๒ (๓) ซึ่งไม่ได้กำหนดให้บุคคลที่ต้องคุมขังเป็นข้อห้ามในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ย่อมต้องถือว่ากรณีดังกล่าวไม่เป็นเหตุให้สิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าว และหากนำบทบัญญัติของกฎหมายพรรคการเมืองประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ (๓) มาเป็นเหตุอ้างว่าสมาชิกภาพสมาชิกพรรคการเมืองต้องสิ้นสุดลงจะเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ พรรคสอง และพรรคสาม

๔. การตีความว่าบุคคลใดต้องคุมขังในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี ทำให้สมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองต้องสิ้นสุดลงจะเป็นการเปิดช่องทางให้เกิดการถกเถียงกันในทางการเมืองระหว่างผู้สมัครด้วยกันได้ และเหตุดังกล่าวนอกจากไม่เป็นเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๕) ประกอบมาตรา ๑๐๒ แล้ว ยังไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้สมัครรับเลือกตั้งหรือรับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาต้องสิ้นสุดลง และไม่ป็นลักษณะต้องห้ามมิให้เป็นรัฐมนตรีหรือทำให้ความเป็นรัฐมนตรีต้องสิ้นสุดลง ซึ่งตำแหน่งต่าง ๆ นั้นมีความสำคัญกว่าการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ดังนั้น เมื่อเรื่องที่สำคัญกว่ากฎหมายยังไม่ห้าม เรื่องที่สำคัญน้อยกว่าก็ย่อมไม่ห้ามเช่นกัน กรณีจึงเห็นได้ว่า การที่ผู้ถูกร้องถูกคุมขังโดยหมายของศาลในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลตั้งแต่วันที่วันเลือกตั้งจนถึงวันเลือกตั้งและต่อเนื่องจนมีประกาศผลการเลือกตั้งนั้น หาได้เป็นเหตุทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกพรรคเพื่อไทยของผู้ถูกร้องต้องสิ้นสุดลงอันจะเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องต้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๓) ตามคำร้องแต่อย่างใด

ก่อนการพิจารณาคดี นายเจริญ ภักดีชนากุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แถลงด้วยวาจาต่อศาล แสดงเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้านตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย

- ๓ -

พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๐ (๖) เนื่องจากกริยาเป็นโจทก์ฟ้องผู้ถูกร้องเป็นจำเลยในคดีอาญาและคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณา จึงขอถอนตัวออกจากการพิจารณาคดี นายจรูญ อินทจาร นายสุพจน์ ไข่มุกด์ และนายเฉลิมพล เอกอุรุ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ยื่นคำแถลงเป็นหนังสือต่อศาลขอถอนตัวออกจากการพิจารณาคดี เนื่องจากได้เป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายพลสิษฐ์ ศักดาณรงค์ กับพวก ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ อ.๓๕๓๐/๒๕๕๓ ซึ่งผู้ถูกร้องเป็นบุคคลคนหนึ่งร่วมกันให้ข่าว แต่มิได้ระบุชื่อไว้ในคำฟ้องโดยตรงในขณะที่ฟ้อง แต่หากมีการสืบพยานอาจต้องมีการเบิกความถึงบุคคลที่ให้ข่าวซึ่งหมายถึงผู้ถูกร้อง ศาลพิจารณาแล้ว อนุญาตให้นายจรูญ ภัคดีชนากุล ถอนตัวออกจากการพิจารณาคดีได้ สำหรับนายจรูญ อินทจาร นายสุพจน์ ไข่มุกด์ และนายเฉลิมพล เอกอุรุ ศาลไม่อนุญาต เนื่องจากเหตุผลที่ขอถอนตัวไม่เป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

คดีมีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะวินิจฉัยได้แล้ว คงมีประเด็นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย ศาลจึงงดการไต่สวน

ก่อนที่จะพิจารณาวินิจฉัยประเด็นแห่งคดี มีประเด็นที่ต้องพิจารณาก่อนตามคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง ฉบับลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ ที่ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะพิจารณาวินิจฉัยคุณสมบัติการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องได้อีก เนื่องจากคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ถูกร้องในการสมัครและได้ประกาศรับรองคุณสมบัติครบถ้วนแล้วจนถึงปัจจุบันมิได้มีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด อีกทั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๕ ได้บัญญัติกำหนดอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ว่า “ก่อนวันเลือกตั้ง ถ้าปรากฏว่าผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อผู้ใดขาดคุณสมบัติสมัครรับเลือกตั้ง หรือมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการสืบสวนสอบสวนโดยเร็ว และให้นำความในมาตรา ๔๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม” และมาตรา ๔๐ วรรคสาม ได้บัญญัติว่า “เมื่อถึงวันเลือกตั้ง ถ้าปรากฏว่าไม่มีการยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาตามวรรคหนึ่ง หรือมีการยื่นคำร้องแล้วแต่ศาลฎีกายังไม่มีคำวินิจฉัย ให้การพิจารณาเป็นอันยุติ และให้ดำเนินการเลือกตั้งไปตามประกาศการรับสมัครที่มีผลอยู่ในวันเลือกตั้ง” จากบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวนี้

- ๘ -

คณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อประกาศรับรองคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งตามบัญชีรายชื่อไปแล้วตาม มาตรา ๔๓ จนกระทั่งเมื่อมีการเลือกตั้งและได้ประกาศรับรองผลการเลือกตั้งแล้วโดยไม่มีที่ยื่น คำร้องต่อศาลฎีกา กฎหมายไม่ให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะกลับมามตรวจสอบคุณสมบัติ ความเป็นผู้สมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อีก นั้น เห็นว่า การดำเนินการของคณะกรรมการ การเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๕ ประกอบมาตรา ๔๐ เป็นขั้นตอนในการ ตรวจสอบคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบ บัญชีรายชื่อก่อนการเลือกตั้ง แต่ตามคำร้องที่ผู้ร้องส่งเรื่องของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อขอให้ วินิจฉัยว่าสมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง เป็นการขอให้ตรวจสอบสมาชิก ภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นอำนาจวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ และเป็นการดำเนินการที่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๑ วรรคสาม ให้อำนาจกระทำได้ ดังนั้น แม้คณะกรรมการการเลือกตั้งจะได้ ดำเนินการดังกล่าวตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ก่อนวันเลือกตั้งไปแล้ว ก็ตาม หากภายหลังวันเลือกตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรคนใดคนหนึ่งมีเหตุสิ้นสุดลง ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๑ วรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งย่อมมีอำนาจที่จะส่งเรื่องนั้นไปยังผู้ร้อง เพื่อให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นได้ ข้อโต้แย้งของผู้ร้องใน ประเด็นนี้ จึงฟังไม่ขึ้น

ประเด็นแห่งคดีที่ต้องวินิจฉัยมีว่า สมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๓) หรือไม่

พิจารณาคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและที่เพิ่มเติม รวมทั้งเอกสารประกอบแล้ว ข้อเท็จจริง รับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทย หมายเลขสมาชิก บี.เค. (BK) ๑๐๓๑๒๑๑๓๔๐ ตั้งแต่วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๑ ผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนในการ เลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ต่อมาถูกฟ้องคดีอาญาในฐานความผิดร่วมกัน ก่อการร้าย ร่วมกันทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา มั่วสุมกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไปใช้กำลังประทุษร้าย ฯ

- ๕ -

ให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมืองโดยผู้กระทำความผิดคนหนึ่งมีอาวุธ ร่วมกันชุมนุมหรือมั่วสุมฝ่าฝืน
ข้อกำหนดที่ออกตามบทบัญญัติแห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.
๒๕๔๘ ตามคดีหมายเลขคำที่ อ. ๒๕๔๒/๒๕๕๓ ของศาลอาญา แต่ได้รับเอกสิทธิ์คุ้มครองตาม
รัฐธรรมนูญที่จะไม่ต้องถูกจับกุมขังในระหว่างสมัยประชุม โดยได้รับการปล่อยชั่วคราวในระหว่าง
พิจารณา แต่ภายหลังเมื่อมีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๔ ประกาศในราชกิจจา
นุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔ กำหนดให้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎรและให้มีการเลือกตั้ง
ใหม่ โดยกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันอาทิตย์ที่ ๓
กรกฎาคม ๒๕๕๔ ศาลได้มีคำสั่งเพิกถอนสัญญาประกันและได้ควบคุมตัวผู้ถูกร้องไว้ที่เรือนจำพิเศษ
กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ เป็นต้นมา ต่อมาเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ได้ประกาศกำหนดวันสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ระหว่างวันที่ ๑๕ ถึง
๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๔ พรรคเพื่อไทยได้ยื่นบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
แบบบัญชีรายชื่อต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ จำนวน ๑๒๕ คน
โดยมีผู้ถูกร้องเป็นผู้สมัครในลำดับที่ ๘ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศรายชื่อพรรคการเมืองที่
ยื่นบัญชีรายชื่อสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๔๐ พรรคการเมือง
โดยพรรคเพื่อไทยได้หมายเลขประจำพรรคการเมือง หมายเลข ๑ พร้อมทั้งประกาศรายชื่อผู้สมัครรับ
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคเพื่อไทย เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๔
โดยมีผู้ถูกร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่ออยู่ด้วย

ก่อนมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปในวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔
ผู้ถูกร้องได้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต่อศาลเพื่อออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ศาลไม่อนุญาตให้ปล่อย
ชั่วคราว ผู้ถูกร้องจึงมิได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้งและได้ทำหนังสือแจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิ
เลือกตั้งได้ต่อผู้อำนวยการเขตวังทองหลางโดยให้เหตุผลว่าผู้ถูกร้องถูกคุมขังระหว่างพิจารณาคดีของ
ศาลอยู่ในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร และได้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต่อศาลเพื่อออกมาใช้
สิทธิเลือกตั้งและได้ยื่นคำร้องดังกล่าวหลายครั้งแต่ศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวพร้อมกับแนบ
หลักฐานประกอบการแจ้ง คือ หนังสือรับรองการคุมขังของเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร สำเนา
คำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว จำนวน ๒ ฉบับ คือ ฉบับลงวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๔ และฉบับ

- ๑๐ -

ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔ ซึ่งผู้อำนวยการเขตวังทองหลางเห็นว่ามิเหตุผลอันจำเป็นเพียงพอตามหนังสือแจ้งผลการพิจารณาการแจ้งเหตุ ลงวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๔ และภายหลังเมื่อปรากฏผลการเลือกตั้งแล้ว ได้มีผู้ร้องคัดค้านการรับรองผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนแล้ว มีมติในคราวประชุม ครั้งที่ ๘๒/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ ด้วยคะแนนเสียงข้างมากให้ประกาศผลการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคเพื่อไทย และให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาด้วยว่า กรณีของผู้ถูกร้องมิเหตุจะต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๑ หรือไม่ และคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ (ครั้งที่ ๕) ประกาศให้ผู้ถูกร้องเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคเพื่อไทย อย่างไรก็ตาม ผู้ถูกร้องถูกคุมขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ตลอดมาโดยมิได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว จนกระทั่งผู้ถูกร้องได้รับการปล่อยตัวในวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๔

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาผลการดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งตามมติคณะกรรมการการเลือกตั้งในคราวประชุม ครั้งที่ ๑๑๖/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ แล้วมีมติด้วยคะแนนเสียงข้างมากให้ส่งเรื่องไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๑ กรณีสมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๓) หรือไม่

ประเด็นพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ผู้ถูกร้องเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ หรือไม่

พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ ที่บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้งเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง (๑) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช (๒) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง (๓) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย (๔) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ” แล้ว เห็นว่า ผู้ถูกร้องถูกฟ้องคดีอาญาในฐานความผิด

- ๑๑ -

ร่วมกันก่อการร้าย ร่วมกันทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา มั่วสุมกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ใช้กำลังประทุษร้าย ๆ ให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง โดยผู้กระทำการใดคนหนึ่งมีอาวุธ ร่วมกันชุมนุมหรือมั่วสุมฝ่าฝืนข้อกำหนดที่ออกตามบทบัญญัติแห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ตามคดีหมายเลขคำที่ อ. ๒๕๔๒/๒๕๕๓ ของศาลอาญา โดยผู้ถูกร้องได้รับการปล่อยชั่วคราวในระหว่างพิจารณา แต่เมื่อมีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๔ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ศาลได้มีคำสั่งเพิกถอนสัญญาประกันและผู้ถูกร้องได้ถูกคุมขังไว้ที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ก่อนถึงวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ผู้ถูกร้องได้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต่อศาลเพื่อออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ดังนั้น ในวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นวันเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องยังคงถูกคุมขังอยู่ที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครตามหมายของศาลในคดีอาญาดังกล่าว ผู้ถูกร้องจึงเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นบุคคลที่ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาล ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ (๓)

ปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปมีว่า การเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ (๓) เป็นลักษณะต้องห้ามของบุคคลซึ่งจะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและมีผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกพรรคการเมืองสิ้นสุดลงตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง (๓) ประกอบมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๘ วรรคหนึ่งหรือไม่

พิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “ผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกต้องเป็นบุคคลธรรมดาผู้มีสัญชาติไทย มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง โดยยื่นใบสมัครด้วยตนเองพร้อมเอกสารประกอบตามที่นายทะเบียนกำหนดต่อพรรคการเมืองที่ผู้นั้นประสงค์จะสมัครเข้าเป็นสมาชิก และให้คำรับรองว่าตนมิได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นอยู่ในขณะเดียวกัน ตามสถานที่ที่พรรคการเมืองกำหนดและให้พรรคการเมืองส่งสำเนาใบสมัครและเอกสารประกอบดังกล่าวให้นายทะเบียน” และมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “ผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดหรือผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติซึ่งได้

- ๑๒ -

สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ และไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มีจำนวนตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไปอาจรวมกันดำเนินการจัดตั้งพรรคการเมืองได้” แล้ว เห็นว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว ผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองจะต้องมีคุณสมบัติ คือ เป็นบุคคลธรรมดา มีสัญชาติไทยไม่ว่าจะโดยการเกิดหรือ โดยการแปลงสัญชาติซึ่งต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ และไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ สำหรับลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญนั้น เมื่อพิจารณา รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ ที่กำหนดลักษณะของการเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งไว้สี่ลักษณะแล้ว เห็นว่า กรณีเป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช และกรณีวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ โดยสภาพของบุคคลผู้มีลักษณะเช่นนี้ย่อมไม่สามารถที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามนโยบายและข้อบังคับของพรรคการเมืองได้ ส่วนกรณีอยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งก็เป็นมาตรการในการลงโทษบุคคลที่กระทำความผิดต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง หรือกฎหมายที่เกี่ยวกับพรรคการเมือง สำหรับกรณีบุคคลที่ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดให้บุคคลผู้มีลักษณะเช่นนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งนั้น เห็นว่า บทบัญญัติที่เกี่ยวกับลักษณะของบุคคลที่ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๒ เป็นฉบับแรก และรัฐธรรมนูญฉบับต่อ ๆ มา ก็มีบทบัญญัติในลักษณะดังกล่าว ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองนั้นเริ่มตราขึ้นใช้บังคับเป็นฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๘๘ ต่อมามีการยกเลิกและตราพระราชบัญญัติพรรคการเมืองขึ้นใช้บังคับอีกหลายฉบับ คือ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๑ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๗ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ สำหรับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติว่าด้วยพรรคการเมืองในส่วนที่เกี่ยวกับสมาชิกพรรคการเมืองนั้น จะกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไว้ โดยเฉพาะลักษณะต้องห้าม จะกำหนดไว้เพียงไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวชเท่านั้น แต่เมื่อมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ จึงได้บัญญัติลักษณะต้องห้ามของผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

- ๑๓ -

ในหลักการเดียวกัน โดยเฉพาะพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๘ เป็นการเขียนข้อความให้รับกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ คือ ลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการบัญญัติลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่แตกต่างจากพระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับก่อน ๆ และเป็นการบัญญัติให้ครอบคลุมถึงลักษณะต้องห้ามดังกล่าวทั้งสี่ลักษณะตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะการกำหนดให้กรณีต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายเป็นลักษณะต้องห้ามของผู้ที่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ก็เพื่อเป็นการควบคุมบุคคลที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองให้ปฏิบัติตามอยู่ภายในกรอบของกฎหมายและระเบียบวินัยของพรรคการเมือง การถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาโดยศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวย่อมแสดงให้เห็นว่าอาจเป็นการกระทำผิดที่มีความรุนแรงและมีเหตุที่ศาลจะไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวอันเป็นวัตถุประสงค์ของการกำหนดลักษณะต้องห้ามดังกล่าว นอกจากนี้ ผู้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองและมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ ย่อมเป็นปฏิปักษ์ต่อการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกพรรคการเมืองในทางที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะการใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญกว่าบุคคลทั่วไปที่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ดังนั้น เมื่อผู้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองมิได้ปฏิบัติตามอยู่ภายในกรอบของกฎหมายจนต้องถูกดำเนินคดีและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายโดยมิได้รับการปล่อยชั่วคราวในวันเลือกตั้ง ทำให้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ (๓) ย่อมถือว่าเป็นลักษณะต้องห้ามของบุคคลผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองด้วย จึงเห็นว่า การเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ (๓) เป็นลักษณะต้องห้ามของบุคคลซึ่งจะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกสิ้นสุดลง เมื่อ...(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๕” แล้ว เห็นว่า บุคคลที่จะสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง นอกจากจะต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามในขณะสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแล้ว จะต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตลอดเวลาที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองด้วย หากสมาชิกพรรคการเมืองผู้ใดมีลักษณะต้องห้ามเกิดขึ้นใน

- ๑๔ -

ภายหลังย่อมมีผลให้สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของผู้นั้นสิ้นสุดลง ดังนั้น เมื่อผู้ถูกร้องเป็นบุคคลต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ (๓) ผู้ถูกร้องจึงเป็นบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญอันเป็นลักษณะต้องห้ามของบุคคลซึ่งจะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง และเป็นผลให้สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง (๓)

ปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปมีว่า การสิ้นสุดสมาชิกภาพสมาชิกพรรคการเมืองของผู้ถูกร้องเป็นกรณีที่ทำให้ขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๓) และเป็นเหตุให้สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๔) หรือไม่

พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ ที่บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มิมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ... (๓) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง แต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไปเพราะเหตุยุบสภา ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง” และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ ที่บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ ... (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐๑” แล้ว เห็นว่า การที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้ความเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเป็นคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกำหนดระยะเวลาในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองก่อนการเลือกตั้งก็เพื่อให้สมาชิกพรรคการเมืองมีระเบียบวินัย ยึดมั่นในเจตนารมณ์ทางการเมืองและดำเนินกิจกรรมทางการเมืองร่วมกับพรรคการเมืองตลอดไป เพื่อให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งเป็นสถาบันหลักของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังนั้น คุณสมบัติของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองจึงไม่เพียงต้องมีอยู่ในขณะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น แต่จะต้องคงมีอยู่ตลอดระยะเวลาของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย ส่วนกรณีที่บุคคลต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ (๓) นั้น แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๒ (๓) จะไม่กำหนดให้เป็นลักษณะของบุคคลที่ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ตาม แต่การสมัครรับ

- ๑๕ -

เลือกตั้งกับการใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นก่อนและหลังต่างเวลากัน แม้บุคคลที่ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลจะมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งอันไม่เป็นลักษณะต้องห้าม แต่การใช้สิทธิเลือกตั้งและการพิจารณาการสิ้นสุดสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นคนละกรณี หากในวันเลือกตั้งบุคคลดังกล่าวยังคงถูกคุมขังอยู่ ย่อมต้องถือว่าเป็นบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ (๓) และเมื่อพิจารณาคุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียว อันเป็นคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๓) ประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๔) ที่บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐๑ แล้ว เห็นว่า คุณสมบัติของบุคคลที่จะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียว มิใช่ต้องมีอยู่ในขณะสมัครรับเลือกตั้งเท่านั้น แต่ต้องคงมีอยู่ตลอดระยะเวลาของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดมิได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองเมื่อใดย่อมทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสิ้นสุดลง

สำหรับการพิจารณาเกี่ยวกับความเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้น เห็นว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญจะบัญญัติหลักการสำคัญที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์การปกครองประเทศ ส่วนรายละเอียดของหลักการสำคัญที่ช่วยขยายบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนยิ่งขึ้นนั้น รัฐธรรมนูญบัญญัติให้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ โดยรายละเอียดที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองนั้น ได้ตราขึ้นในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งเมื่อพิจารณาบทบัญญัติที่เกี่ยวกับความเป็นสมาชิกพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวในเรื่องที่เกี่ยวกับคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกพรรคการเมืองที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๘ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ แล้ว ย่อมเห็นได้ว่าเมื่อรัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติให้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับความเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ การพิจารณาเกี่ยวกับความเป็นสมาชิกพรรคการเมืองโดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกพรรคการเมือง จึงต้องนำบทบัญญัติ มาตรา ๘ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

- ๑๖ -

พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาใช้บังคับ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ เป็นการวางหลักเกณฑ์กว้าง ๆ ในการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพ แต่การวินิจฉัยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม อันนำไปสู่การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ ต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น เช่น การเสียชีวิตโดยไทยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑) ย่อมต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ การนับอายุยี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๒) เมื่อรัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติวิธีการนับไว้ ย่อมต้องใช้วิธีนับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กรณีติดยาเสพติดให้โทษตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๒ (๑) สิ่งใดเป็นยาเสพติดให้โทษ ย่อมต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ การเป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริตตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๒ (๒) ต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ เป็นต้น เพราะรายละเอียดเหล่านี้มิได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงจำเป็นต้องนำกฎหมายอื่นมาประกอบการวินิจฉัย ซึ่งทำให้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเกิดผลบังคับตามเจตนารมณ์ได้อย่างแท้จริง กรณีมิใช่เป็นการนำกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์ต่ำกว่าและมีบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งในกรณีสิ้นสุดสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาขยายความหรือตีความให้เป็นโทษแก่บุคคลดังที่ผู้ถูกร้องยกขึ้นโต้แย้งแต่อย่างใด และมีใช่เป็นการกำหนดเหตุขึ้นใหม่เพราะเป็นเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ซึ่งต้องคงมีอยู่ตลอดเวลาของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมิได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองย่อมทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๓) ดังนั้น เมื่อสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง จึงเป็นกรณีที่ทำให้ขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๓) และเป็นเหตุให้สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๔)

- ๑๓ -

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยโดยเสียงข้างมาก (๗ ต่อ ๑) ว่า สมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายจตุพร พรหมพันธุ์ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๓) นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย

- ๑๘ -

(คำวินิจฉัยที่ ๑๓/๒๕๕๕)

(นายจรูญ อินทจาร)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายเฉลิมพล เอกอุรุ)

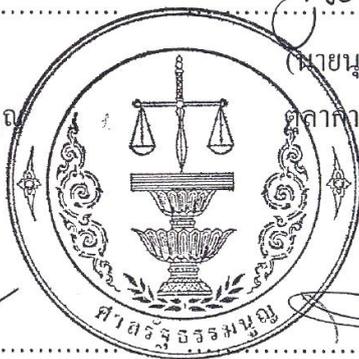
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายซัช ชลวร)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายนุรักษ์ มาประณีต)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายบุญส่ง กุลบุปผา)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายสุพจน์ ไข่มุกด์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ